

Numerul 25. Oradea-mare 23 iunie (5 iulie) 1896. Anul XXXII.

Ese duminica. Abonament pe an 10 fl., pe 1/2 de an 5 fl., pe trei luni 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.

Simeon Ramonțai.

La incheierea anului școlar, când părinții, tinerimea și toți amicii școlii au luarea aminte pironită spre școlă, credem că va fi potrivit să 'mprospetăm pe foile aceste ființa și faptele unui bărbat, care a jertfit tot ce a avut

pentru învățământ și care tocmai pentru acesta ș-a făcut in istoria culturii noastre un nume nemuritor.

Făcând acesta, nu numai aducem figurei sale prinosul stimei datorite, dar totodată presintându-l generațiunii de acuma, aprindem acesteia făclia luminătoare in intunerecul viitorului ce se ncu-mătă a ne amenință.

Este bine ca 'n zile de restriste să ne aducem aminte de cei ce au luptat in timpuri grele pentru inaintarea noastră și să-i punem drept modeluri de urmat in negura obstacolelor ce avem să stră-batem.

Simeon Ramonțai, bărbatul despre care incepurăm să vorbim, a fost fiul parocului gr. c. din Someș-sat a-própe de Cluș. Dênsul

a mai avut un frate și o soră. Fiul a ajuns funcționar montanistic la Zlatna. Simeon a studiat medicina la Viena, unde a făcut și doctoratul, apoi a trecut in Moldova, unde a funcționat o mulțime de ani și ș-a făcut stare de vr'o 50.000 fl.

Imbătrânind, s'a intors in Transilvania, apoi s'a strămutat la Viena, unde a murit la 7 decembre 1844. Osămintele-i s'au inmormântat in cimiteriul de la St. Marcu.

Inainte d'a muri, a făcut testament, lăsându-și totă averea adunată, ca din aceea să se inființeze stipendii pentru ajutorarea studenților români transilvaneni, fără deosebire de confesiune. In deosebi a destinat câteva stipendii pentru tinerii români cari vor studiá la universitățile din Viena și Peșta, politehnica și academia montanistică din Șemniț, precum și pentru cei ce vor învăța pictura.

A făcut acest dar „națiunii sale, pentru care nutriá cel mai infocat și sincer afect“, spune testamentul seu.

In înțelesul testa-

SIMEON RAMONȚAI.

mentului, fondul lui de stipendii se administrează de către consistoriul din Blaș.

Locul mormântului seu nu se mai cunoșce, dar in stima națiunii sale are un monument neperitor.

Iubitei.

*E șes intins cât ochiul se pierde 'n depărtari —
Privirea ostenită in depărtate xări
Abia xărește palid, oaxul solitar,
In giurul lui se-'ntinde pustiu fără hotar!*

*E arșiță — năsipul in foc dogoritor
Incă, nădușește, pribégul călător,
Oaxul e departe, pustiu e intins . . .
. . . Privește 'n giur de sine pierdut cu ochiul stins:
Pustiu, deșert, selbateg e totul — se 'nfiără,
Sărobît de oboselă durerile-l dobără!*

*Oaxul inse-'n xare apare ximbitor,
Se pare-așă aprópe, așă de chiemător . . .
Ș iar i dă vieță, se scólă iar și plécă,
Și-și uită de căldura năsipului ce-necă,
Oaxul ce in xare ximbînd i-a răsărit
I-a dat putere nouă și iar l-a 'ntinerit . . .*

*Dar cine șcie-ajungea oaxul dulce — când
Așă e de departe, iar el e slab și frânt?!*

*Așă-i și al meh suflet: pustiu fără hotar,
Iar chipul teu intrênsu-i oaxul solitar
De arșița durerii speranțele-au perit,
Așă-a remas de singur, așă de pustit!
In lupta esistinții slăbit-a și s'a stîns,
Se-necă, nădușește in vecinicul lui plâns, —
Privește-'n giur . . . pustiu durerii-l infiără:
I sete de liniștea de veci, ar vré să móră!*

*Dar chipul teu mi-apare in suflet ximbitor —
— In un pustiu selbateg oax recoritor —
Frumos din calea-afară, și dulce fără sémă
Me chiamă la vieță, la fericiri me chiamă —
Iar ochii dulci și limpeđi de sfinte raze-s plini,
Noroc fără de margini resfrâng alor lumini,
Și-mi xugrăvesc in minte un tainic viitor,
Scăldat in fericire, in dragoste și dor!*

*Eu călător prin lumea pustie pentru mine,
Din nou simțesc putere gândindu-me la tine!
Din trista-i pirotelă blând sufletu-mi se smulge,
Disgustul de vieță iar cercă să-și alunge,
Pustiu lui se 'mbracă cu a sperării flori
La sórele ce arde in ochii-ți lucitori!*

*Și-mi uit că-'n suferințe m'am stins și istovit,
Că sub povóra sortii amare-am obosit,
Intinerit și vesel cu sufletul mai bun,
In urma ta iubită alerg cu dor nebun,
Ca să te prind in brațe in veci a mea să fii:
Vedenie din basme — isvor de bucurii!*

*. . . Mai repeđi-mi sânt pașii mai dornici să-te-ajungă
Dar calea mi se pare că-i nesfêrșit de lungă . . .*

*Din ăi in ăi de mine te-indepărtexi mereu:
Oax de fericire a sufletului meu!*

*Și cine șcie-'n vieță puté-vei fi a mea
Ori nu-i o nebulie să lupti pentru o stea?!
Iubirea noastră pare că e in contra firii:
Eu fiul suferinții — tu fiica fericirii!*

*. . . Și când așă-s de singur, așă de istovit
De lupta esistinții amare obosit,
Cât sufletul meu pare pustiu fără hotar
In care tu ești numai oaxul solitar —
Când forțele mi-s stinse și calea-i lungă grea:
Pot să me-'nalț vreodată la tine scumpă stea?!*

EMILIAN.

Inteligența femeii.

Conferință ținută la Ateneul din București la 14 april 1896.

(Fine.)

Și córdele de viță, femeile au verve a fi spriginite și 'ncuragiate pentru ca ródele muncii lor să fie spornice și bune; cu tóte acestea pretutindeni ele luptă singure, invidiate, micșorate, descuragiate. Tóte condițiunile sociale și naturale contri- buesc a face un resboiu general al femeilor in contra bărbaților. Acești aspri stăpânitori aștéptă mai mult decât serviciile lor și ei nu se mulțămesc numai cu ascultarea orbescă a femeilor, ci își insușesc un drept asupra sentimentelor lor; toți voesc a avé in femeia cu cari sînt strins legați, nu numai o sclavă, dar și o favorită, in scurt, bărbatul nu neglijéză nimic in tóte vremurile și in tóte ocașiele spre a prosti femeia și a-i aservi spiritul.

Ve puteți dar lesne inchipui, cam ce póte ieși dintr'o femeie crescută din copilărie cu credința că idealul caracterului seu, este cu totul contrar d'al omului: că ea nu póte voi prin sine ênsași, că e menită să cedeze mereu voinței altuia.

Odată puși in stăpânirea acestui mare mijloc de influență, asupra spiritul femeii, ómenii s'au servit c'un egoism instinctiv ca de un mijloc suprem spre a le ține sclave.

O astfel de educațiune cronată impedează, fără dór și póte, desvoltarea facultăților intelectuale, o ține in robie atâtea secole spre a-i spune apoi: Genii de sexul feminin nu esistă, invențiuni născocite de creeri femeșci n'au să fie.

Singurul avantajiu ce au ómenii mai pre sus decât femeile este libertatea, ăice dșóra Scuderi. Sexul tare ar puté să nu mai fie așă de decepționist, s'aibă răbdări, căci educațiunea femeii abia 'ncepe și ródele, slavă Domnului, sînt dintre cele mai frumoșe, ori li-e témă să nu le-apuce femeile 'nainte?

Dacă țovărășia dintre om și femeie ar fi dréptă, fără nici o asuprire și femeia ar fi lăsată s'ajungă prin cultură la un traiu, demn de ori ce ființă omenescă, care s'aducă bucuria vieții, familiei și dênsei, ea de sigur că n'ar mai luptă atunci să aibă o carieră numai spre a scăpă de jugul bărbatului, nici spre a-și revendică niște drepturi răpitate, iar nu cuvenite lui, zidit mai puternic numai in spete, incolo ca inteligență, antro-

pologie n'au găsit deosebiri prea mari, și nici femeia pusă în capul or căror afaceri și funcțiuni n'a probat altfel.

Să luăm exemple: Ce poate fi mai greu, mai spinos decât a purta pe cap o coronă împărătească și cu toate acestea: Semiramida, Didona, Cleopatra, Elisabeta a Angliei, Caterina a Rusiei, Maria Teresia a Austriei n'au fost de tot așa de înțelepte și de glorioase ca și cei mai vestiți împărați? — Paginile istoriei nu vorbesc ore în de-ajuns despre acest adevăr?

Despre priceperea femeii în scenele de dragoste, de devotament și de puterea ei în conducerea casei sale nici nu mai vorbesc și aici îmi pare rău că timpul nu ne permite să descriem pe larg, înse tuturor e cunoscută întâmplarea cu femeia și bărbatul cari se certau pentru greutatea muncii. Plictisită într-o zi femeia îi dice soțului său: „Remâi tu acasă și me duc eu la plug.“ Ce se întâmplă? Femeia ară, grăpéză, séménă ca un voinic; iar bărbatul, opărește copilul în scăldătoare, vėrsă putineii, sugrumă vițeaua pe care o uitase împedecată, arde malaiul 'n țest, dă cotilița 'n fântână, torlul pe topitóre, pânza pe gârlă și când îi sosește nevėsta sėra, îl găsește în cotețe căsiind. — Clocia 'n văcali ouele gășcei pe care o lăsase să móră de fόμε!

Dar la studiu? Ore zelul femeilor nu este tot așa de mare ca al tinerilor studenți? — Profesorii tuturor universităților din lume n'au atestat că ori ce lucrare ieșită din capul și mâinile femeiei, e clară curată, e deseversită, — acum fie că ele pricep totul mai cu înlesnire, fie că lucrăză din ambiția d'a nu rămănē mai pe jos de colegii lor.

Președintele Witte de la universitatea din Michigan declară următorul lucru: în 1300 de studenți, cel mai bun elev este, de vr'o cățiva ani, o fată. — Cel mai bun elev la matematică, în una din cele mai grele clase ale institutului nostru este tot o fată și mulțime dintre cei mai buni elevi ai noștri la istoria naturală și la științe 'n general sânt tot fete.

Dr. Farchid, președintele colegiului Oberlin din Ohio, ale căror cursuri sânt frecventate de mai bine de 2000 de studenți de ambele sexe, dice: Timp de 8 ani cât am fost profesor de limbele mórte latină, grecă, ebraică și de științele filosofice și morale, cât și în cursul celor 11 ani, cât am fost profesor de matematică, n'am observat, la studiu, nici cea mai mică deosebire între cele două sexe.

Capete ușóre s'or fi gășind și la un sex și la altul, mai ales că povestea spune că Belzebut fierbėnd, la facerea lumii, un cazan cu creeri luă cu coferul și pune de umplea țesta la care cum sosiă lângă el mai întei. Vai celor ce ajunseră mai la urmă! S'au ales cu fundul țingirei, cu drojdiele, ba pe semne că la unii nici d'acestea nu s'au prea ajuns și cam de p'atunci a eșit moda a se purta pe multe umere dovleci în loc de creeri! Și li-e bine, sânt la modă.

Moda, moda câte nu născocēșce și scóte la ivělă moda. În Grecia s'a întors iar moda jocurilor olimpice, acestea mai merge, e o 'ncuragiare a rasei omeneșci, dar în Franța, țeră repută ca cea mai civilizată, se reinviează serbătorile bouului gras! gășesc relativ la acéstă copilăroșcă petrecere o cugetare, pe care să-mi dați voe a o citi și care sună cam astfel pentru Franțuzi: Va sósí o ți, când spre a pretinde calificativul de ilustru, va trebui să fi fost bou gras, cel pnțin odată în viața ta. Cine șcie decă 'n viitor nu va fi acesta cel mai serios dintre toate titlurile! La francezi o repet.

Din tot ce am citit asupra inteligenței femeii, asupra educațiunei și instrucțiunei ei, scris de bărbați bine 'nțeles, am priceput că ei i s'ar cam potrivit să cunoscă numai lucruri de agrement ca: muzica, pictura, lucru de mână și să facă versuri de dragoste pe care să nu le publice, să nu le dea 'n vileag că șade rău, le citeșce lumea. Cu toate acestea și cu aceste restricțiuni celebrități artistice femei au fost destule.

Crescute tot cam astfel și în educațiunea modernă, de unde voiți să iēsă geniile? De ce se mai miră bărbații d'atâta farniente, d'atâta lux și d'atâta ușurință. — Nu știu ei că astfel este arta: Inventeză, viseză, viseză și iar inventeză. Pentru acésta iau de mărturie balurile Japoneze. Nici în mijlocul Japoniei nu s'or fi aflând atâtea țesături bogate, evantalii, umbreluțe schimonositudini cosmopolite ca la București. C'avem parale și timpul d'a cugetă numai la reușita acestora, în țeră la noi, unde lipsesc atâtea lucruri, o pot dovedí vitrinele fotografiilor pline numai de mutre japoneze. Fe-reșce-ne Dómne de Rotgen. În multe capete ce sticleți ce gărgăuni nu s'ar află.

Spiritul femeii e ca grădinele paradisului, cari produc fôrte frumóșe fructe fără a avé nevoie de cultură, căci se șcie că femeile au mai mult tact discernemėnt și tot bărbații dic că la ea totul porneșce din imaginație, iar nu din judecată, aici gășesc c'au dreptate: decă drept i-ar judecă ea, femeia care, judecând și pe dracu îl mai scóte dator, ore i-ar puté iertă pentru atâtea vėcuri cari au ținut-o numai sub potcova cismeii lor? Dar femeia iertătoare și bună îi iertă cu speranța că va ajunge unde voeșce și fără ajutóre. — Acolo inteligența ei o va conduce.

Mme Emile de Girardin, generósă cu sexul său, spunea că 'n Franța toate femeile au spirit și nimic nu e mai rar acolo decât o femeie próstă. — Ea mai adaogă: Intre 100 de ómeni gășești 2 deștepti, între 100 de femei gășești una próstă, iată proporția. — Generósă, fôrte generósă.

Organizațiunea actuală a societăților europene, e o organizațiune raționabilă, reformele sânt fôrte 'ntinse și s'aplică la toate fenomenele vieții sociale, la relațiunile economice, la drepturile private ca și la cele politice; prin urmare la toate acestea trebuie să vină și rėndul femeii.

Pe urmă, menținerea exclusivă a puterei legislative în mâinile bărbaților a dovedit că aceștia au esplotat acest privilegiu în favórea lor și că, sub toate raporturile, au apėsat femeia.

Un singur crimpei de exemplu: Contrastul între capacitatea femeii măritate ș-a fetei sėu a vėduvei, e revoltător. Auđiți: Femeia măritată nu póte fi capabilă de nici un act în fața legii civile; la tot trebuie s'o autorizeze soțul; în fața legii criminale înse, el o abandonează; o póte urmări și cel din urmă gardist, fără ca el s'aibă nevoie de vr'o autorizație.

Ei cine șcie legiștii în ce momente s'or fi gășit, când au făcut asemenea anomalii, cine șcie de ce împregiurări și de au fost dictate, cine șcie de ce s'au temut ei atunci!

Frica, câte nu te face a concepe frica? Câți patricieni, artiști, miniștri, capete 'ncoronate chiar n'au îndurat în anumite ocașuni torturile fricei? Iată bună-óră, frica d'a pierde slujbele, favorurile guvernului ș-a fi siliți să renunțe la titluri, decorații și mai știu eu ce a adus în stare chiar și pe cei mai mari reprezentanți ai științei d'a-ș indoi spinarea, d'a-ș ascunde convingerile, ba chiar a susținé, 'n public, tocmai contra-

rul de cea ce gândesc în inima lor. Ei! Decă ridicolul ar omori, câtă lume n'ar pieri din cauza lui!

Dómnelor și domnilor,

Stăm de vorbă aprópe d'o oră și din fericire vorbele trec, iar faptele rămân. — Cel mai mare spirit ce trebuie să-l aibă cineva să nu fie al cuvintelor, ci al faptelor; cu toate acestea de multe ori puterea vorbelor este nemărginită și póte că pe pământ e cea mai mare. Căt nu prețuește o vorbă pusă la locul ei! Cu-o vorbă s'a îmbărbătat o armată, s'a scăpat un imperiu: Sânt vorbe suverane; cutare vorbă fu mai puternică decât un împărat, mai formidabilă ca o oștire. Reputațiunile cele mai mari sânt stabilite pe vorbe; se ucid ómenii pentru vorbe; urele și iubirile cele mai adânci, stinse séu aprinse cu vorbe.

Milióne de vorbe rele s'au đis pe socotéla femeii; inteligența aici se vede că ea la nimic n'a dat ascultare și că din prigonită ș-apăsată ce-a fost s'a ridicat cu 'nctul până pe trépta unde se află astăđi și de unde de sigur că va păși înainte, va atinge culmea visată, dorită de dēnsa.

Mi se pare că eră și natural totul schimbându-se în omenire.

S'a schimbat diligența pe drumul de fier, telegraful pe telefon, calul pe velociped, fotografia cărnurilor p'a scheletelor, și voiași ca sórta femeii să nu se schimbe?

Spre a terminá adaog: Deosebire în educațiunea sexelor ne mai esistând, nu va mai esistá inse totđ'una acolo unde a pus-o natura. Să sperăm că în secolul viitor femeile nu s'or mai împodóbi cu flori ca martire, ci ca eroine,

SMARA

O taină . . .

*O taină am și eu de spus
Și nu e mult o taină
Și să o 'mbrac, în stare nu-s
În a uitării haină.*

*Ți-aș spune-o ție, dar me tem
De gol să nu me dee
Și nu aș vré să mai rechem
A chinului schintee.*

P. O. BOCCA.

În timpul unei reprezentații, un magistrat admise în stal. Autorul piesei, care stetea lângă dēnsul, se scóla supărat și sguduindu-l îi strigă:

— Deșteptă-te, domnule, că nu ești la tribunal.

Un điarist mergea deunăđi în trăsura. Birjarul, nebăgēnd de sémă, réstórnă trăsura.

— Ce faci, dobitocule? întrebă speriat điaristul.

— Un articol pentru điarul dtale, răspuse spiritalul birjar.

— Ce trebuie să aibă în vedere un tiner când se însórá?

— Cartea funduară.

O beșică de săpun.

Comedie în 3 acte, de *Vittorio Bersezio*.

(Urmare.)

Scena XII.

Leonardi și Malvina.

Leonardi. Ce s'a întâmplat. Am auzit ceva cértă.

Malvina. Ah, sânt nefericită, nu-mi rămâne decât să mor.

Leonardi. Oho!

Malvina. Dar tu ești bun, tu-mi vei ajuta . . .

Leonardi. Să mori? Nu, desigur nu.

Malvina. Ferdinando e un netrebnic, un trădător.

Leonardi. Iarăș? Încă tot indoeli? Malvina, đeu nu-i frumos, că ești așa de neîncredătoare.

Malvina. Dar am o dovédă.

Leonardi. Ași!

Malvina. Ací e o epistolă, care i-a căđut din pusu-nar. Cetește-o.

Leonardi (cetește.) La draci, acésta-i mult!

Malvina. Ei, ce mai đici?

Leonardi. Đic . . . đic . . . Dar ești sigură, că în adevěr e alui Ferdinando?

Malvina. Am vėđut cu ochii mei, când a perdut-o.

Leonardi. O afacere rea, fórte rea. Eu nu sânt bănuitor, dar ací adevěrul îți sare în ochi. Tinerul acesta m'a înșelat dar și pe mine.

Malvina. Sigur. Pe toți ne pórtă de nas.

Leonardi. O, nu permit, ca cineva să me ieie în ris. Nu voi pierde liniștea mea obiėnuită, dar i-oiu da o invėțatură bună.

Malvina. Ce vrei să faci?

Leonardi. Să me duc la el și să-l apuc de guler.

Malvina. Să n'o faci! Decă i descoperi lucrui, cine știe cu ce minciuni se va scusa! N'ar fi mai bine să-l surprindem pe séră la rendez-vous?

Leonardi. Nu-i rea idea.

Malvina. M'am ingrigit deja de tóte.

Leonardi. Cum? Tu?

Malvina. Voiu purtá un domino ca cel din epistolă.

Leonardi. Cum, ai voi să te duci?

Malvina. Da. Și tu me vei însoți.

Leonardi. Un moment! Un moment!

Malvina. Am lăsat să aducă o părechia.

Leonardi. Graba acésta!

Malvina. Matildei nu-i vom spune nimica, căci ar fi în stare să nu ne lase.

Leonardi. Mi se pare . . .

Malvina. Eu voiu aduce de pretest durere de cap și me voiu retrage de timpuriu în odaia mea. Tu te duci în cabinetul teu și đici, că mai ai de lucru. La 11 și jumătate ne întâlnim ací și eșim ambii pe scara cea mică.

Leonardi. Ce plan bun a mai iscodit capul teu.

Malvina. M'am cugetat la tóte . . . ah, ací e și servitorul.

Scena XIII.

Servitorul cu un pachet și cei de sus.

Malvina. Ai făcut tóte, cum ți-am spus.

Servitorul. Da, domnișórá.

Malvina. Bine. Du lucrurile în odaia domnului.

Balonul scăpat.

Leonardi. In odaia mea?

Malvina. Da. Aşa cred, că acolo sînt mai bine ascunse.

Leonardi (pentru sine.) Cât de hotărîtă e!

Malvina (servitorului.) Nu cumva să vorbeşti cuiva ceva.

Leonardi. Da, să taci ca peşcele.

Servitorul. Fii sigur, signor *Leonardi*, că voui tăce. (*Intră in odaia lui Leonardi și ese apoi.*)

Leonardi. Copilă, să vorbim acuma cuminte.

Malvina. Nu vreau să aud nimica.

Leonardi. Ar fi mai bine, decă m'aş duce numai eu.

Malvina. Nu, nu, și eu vreau să me duc . . . o vreau, și să fac nu ştiu ce.

Leonardi. Ascultă . . .

Malvina. Și decă tu nu vrei să vii, fug din casă și me duc.

Leonardi. Liniștește-te numai.

Malvina. Decă ți-e cât de puțin milă de mine, fă-mi acésta plăcere, și-ți voui fi in veci recunoscătoare.

Leonardi. Dar . . .

Malvina. Insedar. Nu mai vreau să ştiu nimica. Pe séră te aștept aci. (*Ese.*)

Leonardi. Ce caprițiu mai are și fata acésta Chiar ca și soră-sa. Dar are drept, epistola acésta e o dovédă atât de eclatantă, încât m'a infuriat și pe mine. (*Cetește epistola și o bagă in busunar.*) La tot cazul va fi mai bine, dacă voui spune *Matildei* totul.

Scena XIV.

Matilda și Leonardi.

Leonardi. Chiar bine vii, am ceva de vorbit cu tine.

Matilda (rece.) Ce voiești să-mi spui?

Leonardi. Ești încă tot supărată? N'ar trebui să-o fi. Presupunënd, că aş fi avut nedrept . . .

Matilda. Ah, recunoști dară?

Leonardi. Ei da, pentru ca să te impac, o recunosc. Dar nu trebuie să mai fii mîniósă.

Matilda (i întinde mîna.) Şcii dóră că te iubesc.

Leonardi. Și eu pe tine.

Scena XV.

Servitorul, apoi Pandolfo și cei de sus.

Servitorul. Signor *Pandolfo* se rógă de-a fi primit de stimata dómná.

Leonardi. Omul acesta plictisitor. Trimite-l la draci!

Matilda. Nu, acésta nu se póte. E un flecar, care nici mie nu-mi place, dar pe care l'am trimis mai inainte de aci fără considerare. (*Servitorului.*) Spune-i să intre. (*Servitorul ese.*)

Leonardi. Nu poți scăpá nici odată de acest *Pandolfo*?

Pandolfo. Signora, te salut. Bună ziua, signor *Leonardi*.

Leonardi. Me bucur.

Matilda (il invită să sedă.)

Pandolfo. Scusă-me signora, că te molestez iară, dar voiam să întreb, cum se află signorina *Malvina*.

Leonardi. *Malvina*? I merge . . .

Matilda (il intrerupe.) Mai bine. Ți multănesc.

Servitorul. Signor *Leonardi*.

Leonardi. Ce-i de nou?

Servitorul. Signor *Sgritti* te rógă să te duci numai decăt la el.

Leonardi. Spune-i că me duc. (*Servitorul ese.*) Deja ziua intrégă alerg pentru sërmanul om. (*Se ridică, ceialaltă încă.*)

Pandolfo. E vorbă póte de casul nefericit, care l'a ajuns?

Leonardi. Da, eu și *Ferdinando* încercăm să aplănăm lucrul. Dar me vei seusá . . . me grăbesc, să véd, ce s'a întemplat din nou.

Pandolfo. Me rog. (*Vede ciasornicul lui Ferdinando pe jos.*) Signora aci zace un ciasornic de dame . . . Póte a dtale?

Matilda. A mea? Nu.

Leonardi (se întorce încă odată.) Ian să-l véd. E prezentul lui *Ferdinando*.

Matilda. Dar cum a ajuns aci, și încă fránt?

Leonardi (incet.) Incăpășinarea *Malvinei* e vina.

Matilda. S'a întemplat póte ceva?

Leonardi (i face semn să tacă din cauza lui Pandolfo.) Nu, *Matilda*: Trimite-l indata la un ciasornicar.

Matilda. Bine, dá-mi o bucată de hârtie să-l invélesc.

Leonardi (Își bagă mîna in pusunar și i dá epistola, care a primit-o de la Malvina.) Iată, și acuma adio! Signor *Pandolfo*, am onórea. (*Ese.*)

Scena XVI.

Matilda. și Pandolfo.

Matilda (deschide epistola; pentru sine.) Dumneđeule! Ce cetesce?

Pandolfo. Signorina *Malvina* și *Ferdinando* póte s'au certat?

Matilda (pentru sine.) Ah! Nu-mi mai incape nici o indoiélă. Necredința lui *Ferdinando* e dovedită.

Pandolfo. Îmi fac tot mai multe imputări pentru neprecauțiunea mea, decă cuget, că cuvintele mele ar puté să fie cauza desbinării . . . Dar îți jur, că n'am știut nimica despre fidanțarea lui *Ferdinando*.

Matilda (cu nerăbdare.) Să nu mai vorbim despre acésta.

Pandolfo. Cum voiești. Ai dară de gând să cercetez balul mascat de séră.

Matilda. Eu? Eu nu me duc.

Pandolfo. Ei, ei!

Matilda. Nu, desigur nu.

(Va urmá.)

I. I. SCEOPUL.

P r o b a.

De Georges de Lys.

I

Sórele aruncă mării veselia rașelor lui . . . Pânzele, umflata de vânt, sburau spre larg, ducënd poporul de pescari; in depártare, pe apele liniștite, plutiau bărce numeroșe.

Și, in diminéța acésta senină, ómenii se imbarcaseră nesinchisiți și veseli; cîntecul unui copil se perdeá in nemărginire.

Numai țipétul jalnic al vulturilor se aușiea.

Pe maluri sburau stoluri de vrăbii.

Casta-Dolinda alunecă pe mare, grăbită să dea de orizonuri mai libere.

Caccino Orsaglia, patronul, țepăn la bară, câtă să ocolască stâncile; în sfârșit trecu, și cu ochii țintă se îndreptă spre spațiurile libere.

De și posomorit, cu gura increștită, totuși își cârmia barca cu băgare de seamă; tăcerea lui, foarte rar întreruptă de vr'un ordin scurt, intimidă echipagiul tăcut ca și șeful seu.

Numai matelotul Pietr'Angelo Mariani șueră între dinți un cântec popular fără să desfacă buzele în care ținea pipa.

Lângă el, ocupat să desfacă plășile, se află musul Uberto, fiul lui Caccino și al Dolindei al cărei nume patronă barca; copilul, lângă Pietr'Angelo, semăna grozav cu el, și privirea lui Caccino, cădând pe ei, părea că vré să caute proba unei bănueli care creșcea într'ensul.

II

Mariani, vărul Dolindei, tovarășul ei de copilărie, părăsise insula după nuntă, cu câteva luni mai înainte de nașcerea lui Uberto: serviciul militar îl chemă.

Își îndeplinise cu curaj datoria, apoi deo-dată părăsise galónele cucerite, drepturile la retragerea ca subofițer, ca biruit de dorul de casă, și, întorcându-se în Corsica, se înrolase în echipagiul lui Orsaglia. Acesta primise bine pe ruda nevestei lui, dar mai îndată siguranța lui de bărbat se turbură. Asemănarea între văr și copil, esplicată la început de rudenie, turburá pe Caccino. Pe urmă, iubirea ce noul-venit arátă copilului pătrunse inima bărbatului de gelosie și-i însuflă o bănuielă pe care din ce în ce mai mult căută s'o lămurască.

Cu totă supraveghierea lui, nu putu găsi nimic în contra Dolindei, dar decă acum eră fără greșelă, prezentul nu putea garantá trecutul. Credinciosă astăzi datoriiilor ei, nimic n'afirmă că le trădase mai înainte de plecarea la armată a lui Pietr'Angelo. Și se gândia de asemenea că părerile vărului erau foarte ascultate și observate, îndată ce eră vorba de copil, ca și cum ar fi avut drepturi asupra lui.

Nu, ȕeu, semănau prea mult amândoi.

Dolinda acésta pe care o iubiá, pe care o glorificase cu numele de Castă și-l dase acestei bărci ca să-l aibă în totdeauna în minté, nu cumva îl mințise a doua ȕi de nuntă?

În timpul lipsei lui Pietr'Angelo, trăise așa de incredător!... De ce vărul se întorsese!

Dar Caccino eră supérat de părerea acésta de reu. Bine făcuse că se întorsese pentru adevér și justiție... Nu ținea, în inima lui mândră, la o iubire mincinosă. O să afle, da, o să afle. Casa lui va fi fără pėtă, séu rėsbunarea lui să facă draptate!

III

Pescuitul începú.

Cu totul ocupați, uitau vremea și ciasurile.

Deodată, o răbufnelă biciui pánza Castei-Dolinda și barca se rostogoli desechilibrată.

— Intin te-ți pánza! strigă Caccino.

Cerul se posomorise, vėntul bătea, barca jucá pe valuri.

Cu mâna pe cãrmă, Caccino fugiá de furtună. Cãrma tremurá în mânilor insăngerate ale lui Caccino, gata să fie ruptă.

Ómenii luptau cu desnădejde să intinđă pánza; rabufnelile vėntului le smulgea pánza din mână.

O bătea mai mare a vėntului o smuci și cu ea și pe Uberto care țipă sfășietor.

Un singur țipăt urmă, scos de doue piepturi și care părú unul:

— Fiul meu!

Caccino și Pietr'Angelo îl scosese.

Caccino remase pe barcă.

Pietr'Angelo se aruncase în mare.

O suflare a vėntului scápă pe Casta-Dolinda de naufragiu; sãrind alergă în ajutorul celor inghițiți.

Plecați înainte, mateloții spionau apele turburate.

Totuș, furtuna trecėnd, începurá să spere!

— Colo, la babord! strigă un om.

Ochii urmară gestul brațului întins, un punct apărú.

— Pietr'Angelo!

— E singur!...

— Nu, nu, afirmă cel dintei... Și copilul...

Omul îl susține...

— Bravo!... Pietr'Angelo e un vitez.

— Ai vėđut cum a sãrit în mare?

— Și pe ce vreme!

— Ca și cum copilul ar fi fost al lui.

În fața catastrofei, Caccino nu se gândise la copilul și la omul în pericol, la cele doue existențe de disputat morții; dar vorbele acestea din urmă deșteptară în el bănuielă-i veche.

Proba căutată nu eră óre în eroismul acesta supra omenesc care aruncase pe Pietr'Angelo, în plină furtună, după căutarea desnădăjduitore a copilului? Un asemenea devotament pentru un altul eră de necredut?... Și totuș, nenorocitul Caccino nu îndrăsnia să-și formeze o siguranță!

Cãrmiá mereu barca, drept spre punctul format de cei doi naufragiați; îi vedea acum bine: Uberto agățat de gâtul lui Pietr'Angelo, cu capul pe umėrul seu, omul inotând cu bărbăție.

Îl vedea; eră gata să-i ajungă. Fața lui Pietr'Angelo îi apărú triumfătoare, plină de orgoliu și de dragoste. Atunci, cređu.

Conșciința îi ordonă o încercare supremă; oh! de asta dată va aflá.

Și cu o voce ca de tunet, strigă:

— Copilul seu tu?

Pietr'Angelor ridică capul. Vėđu pe omul înnebunit de ură, și pricepu că ciasul îi sosise. Dar cel puțin Dolinda o să-și vėđă copilul.

— Copilul! respunse el.

Patronul răgi:

— Muriți amėndoi!

Și în incremenirea echipagiului schimbă drumul.

Tăcuți, sub jugul stăpánului, se uitá la mare.

Unul din ei inse, îngrozit, alergă la cãrmă; Caccino apucá o secure, se repeđi și se aședă în fața omului cu arma ridicată.

Un murmur se ridicá la spatele lui; dėnsul ținu piept echipagiului:

— Și voi ca și ei!... sũnt stăpán... Ce ve amestecați voi în rėsbunarea mea?

Și, liniștit, luá cãrma și îndreptá barca spre port.

←←←←←

Cãrarea prostului în viėta socială o croeșce nepăsarea înțeleptului.

*

Sbãrciturile sũnt mormėntul amorului.

P O P O R U L.

Credințe populare.

59.

La Bobotéză, pruncii incungiuură cu clopoșele casa, grajdurile și alte edificii, pentru ca să nu se apropie serpii.

60.

La 40 de sâni se face fumețar și încătrou se abate fumul — într'acolo sînt pui de grauri.

61.

Când sémeni grâu mai întéiu, seménătorul aruncă de trei ori seménța cu ochii închiși dîcînd: așa să nu védă paserile grăul, cum nu-l véd eu acum.

62.

Décă scuipi in foc, se fac beșici pe limbă. (Se cöce limba.)

63.

Pentru vaca care este a fátá, se légă într'un postav roșu, grâu, tãmáe, piper și sare și acésta legăturá se légă la códa vacii pentru ca să nu se întórcă să nu se *dióta* și pentru ca „strigoile“ să nu se apropie de ea.

64.

Cine bé apă dintr'un loc cu curcubeul, acela — într'o lună e prunc in alta fatá.

65.

Décă cutare om, frécă cu degetul dinții unui om mort și pe urmă își frécă cu acela dinții proprii, nu-l mai dor dinții in veci.

66.

Décă cineva-i mușcat de căne turbat, să se afume cu pěr de pe acel căne — și-i va trece.

67.

Décă cineva rătăceșce nóptea drumul in sat, aproape de sat ori pe hotarul cunoscut, se susține, că a călcat in „urmă rea“.

68.

Când se vede cădënd vr'o stea pe cer, insémná mórtea unui om, că credința in popor e, că tot omul își are stéua.

69.

Femeia impovorată — nu jóră.

70.

Décă la vr'o nevéstă-i mor copiii unu după altul, le strămută numele in urs, lup, la cari i-a mai remas ori la cari eventual ii mai are, ca să fie trainici.

71.

Oul cel dintéiu a vr'unei găini, se ia in mână, se scuipă de trei ori și incingëndu-l in cenușe se dîce: „Așa să fie găina mea de oétóre ca cenușa 'n șpor de sportóre“.

Din Sabolciu in Bihor.

AVRAM IGNA.

Când sémeni grâu de primăvéră ori grâu curat, atunci să puni in grâu din cari sémeni, o lăcată in-chisă și să nu vorbești cu nime nimic; că atunci și gura paserilor va fi in-chisă și nu vor puté mânca grăul.

Din Lunceșóra, Bihor.

PETRU CIPOU.

Poesii populare.

Amar mie și suspin,
Lacrimile vale-mi vin,
Vale vin, vale se vérsă,
Inimuța mea e arsă,
Gândurile mi se furá,
Pentru tine dulce gurá.

Săraci ochi nevinovați,
Multe lacrimi mai vérsați,
Și tot voi súnțeți de viná,
C'aveți dragoste puținá.

Mánce-te focu pădure,
De ce nu mai faci tu mure :
Să viná fetițele,
Să culégá murile.
Să le sárut gurile.

Să ve mánce focu fagi,
De ce nu mai faceți fragi :
Să viná mândruțe dragi,
Să viná cu coșurele,
Să-mi stêmpêr țilele mele.

Mánce-te focu, îți dîc
Și pe tine siminic,
De ce ești așa de mic :
Că nu vin fetițele,
Fete cu cofițele —
Țucu-le gurițele.

Din Vașcău in Bihor, srevise de: Alesandru Dronca.

Frunđá verde, frunđá latá,
Pán' am fost la maica fatá :
Am fost pe braț legánatá
Și 'n gurița sárutatá;
De toți in samá băgatá.

Dar de când is la streini,
Trăesc de-astáđi până mâni :
Nu-s nici pe braț legánatá,
Nici in gurá sárutatá
Și nici in samá băgatá.

Fă-me Dómne ce mi-i face,
Fă-me sloiu de ghéță rece,
Până Mureșu l-oiu trece ;
Să me duc la maica mea,
Că m'o lovit dor de ea.

Fă-me Dómne ce mi-i face,
Fă-me pasere măéstrá,
La măicuța pe feréstrá ;
Ca să spun măicuții mele,
Cát petrec eu de cu jale.

Auđite de la: Ioan Furcaș, soldat din Arad.

IOSIF STANCA.

SALON.

Scrisoare din München.

Un neamț i-a ținut odată: „Decă nu aș fi neamț, aș voi să fiu român“, iar el i-a răspuns: „Și eu decă nu aș fi român, aș voi să fiu român“.

Șiți cine a ținut acésta. Pictorul român? Ași de unde! Ve înșelați, mes dames, ve înșelați amar, cum m'am înșelat și eu. Când am scris acele șire șcieam bine, că nu el le-a rostit, dar aveam lipsă de trei șire și cât de bine sună: „Și eu decă nu aș fi român, aș voi să fiu român“.

Șiți, mes dames, ce-i patriotismul plagiat, ce-i entuziasmul copiat? Nu? N'ați esperiat încă ce e? Tres bien! Ve invidiez pentru acésta neșciință.

O homunciones, homunciones!

Înainte de a începe cu plimbarea noastră prin galeriile de tablouri, trebuie să ve aduc la cunoștință, că pictorul român nu ve pôte conduce, căci... dar mai bine să o lăsăm incurcată. Trebuie dară să ve încredeți în conducerea mea.

Cea ce voi scrie despre singuraticile tablouri și portrete nu represintă judecata mea, căci n'am pretenția să-mi arog o judecată din punct de vedere artistic asupra unor cap de opere de Raphael, Rubens, Dürer și alții, ci voi scrie scurt, ce am simțit la vederea acelor opere, cum m'au entuziasmat, cum m'au mișcat și cum am plâns la portretul lui Carlo Dolci.

Da, mes dames, am iubit, am ris și am plâns înaintea acestui portret, am plâns amar, cum numai de două ori am plâns în viața mea, prima oră la mărtea sêrmanei Didina și a doua oră când m'am despărțit de la pôlele Tempei...

Mes dames, galeriile de tablouri din München sânt două edificii mari patru-unghiulare, se află în lexiconul lui Meyer ediția de la 1867 în volumul 12 pag. 1059, iar în ediția mai nouă nu știu unde se află, știu înse unde se află ediția acésta, ve rog înse să-mi permiteți să n'o spun.

Galeria prin care o să ve conduc acuma, e pinacotheca vechiă cuprinde operele măiestrilor vechi.

După ce am intrat în vestibulul spațios și ne-am șters cu ingrigire getele, căci eri a plouat, o luăm spre stânga și urcăm treptile de marmoră.

Din drépta, garderobierul ne aruncă priviri crunte, ne impută, că am uitat să luăm cu noi bastone séu corturi și astfel îl înșelam cu bacșisul obicînuit. Noue înse nici că ne pasă... urcăm negenați treptile.

Ei, mon cher garderobier! Nu știți ore, că noi sântem români practici? De avem trebuință de ceva nu ni-o cumpărăm, ci ni-o împrumutăm. De avem trebuință de o carte, fie cât de ieftină, o împrumutăm — de avem trebuință de un jurnal, îl împrumutăm séu îl cerem de probă gratis pe-o săptămână...!

După ce am pus piciorul drept de 37 ori înaintea celui stâng, intrăm în sala primă, în care nu zărim decât portretele în mărime naturală al fundatorilor galeriei... fețe impunetore... Dar pe noi, cari trăim în vécul al 19-lea puțin ne interesază bărbații din timpul trecut — cred că îmi permiteți, mes da-

mes, să vorbesc și în numele dvóstre — trecem dară riđend în salele următore.

Salele următore II, III, IV și V represintă lucrările pictorilor holandezi și din țerile de jos. Numai ici colea ne atrage atențiunea câte un tablou de Dürer séu Synders. În sala a V-a se mai află câteva portrete și tablouri ale renumitului pictor italian Leonardo da Vinci.

Ne oprim înaintea unui portret femeiesc. Din punctul de vedere al frumșetei portretul numai frumos nu e, ca tot ce a pictat Leonardo da Vinci, din punct de vedere artistic înse e cap de operă.

Șiți la ce me gândesc la vederea acelu portret? La Elena lui Menelaus. Ah, decă Elena n'ar fi fost mai frumoasă, ca acésta femeie, nu s'ar fi născut răsboiul trojan, Homer n'ar fi putut cântă rătăcirile lui Odiseu, și nici Virgiliu pe ale lui Aenea, decă Elena n'ar fi fost mai frumoasă în consecunță nu s'ar fi vêrsat atâtea sânge în luptele romanilor, nu s'ar fi născut nici răsboiul de treiđeci de ani și nici multe alte răsboie, cari au costat atâtea vieți de ómeni.

Îată dară o nouă dovédă, că femeia și în cazul cel mai bun numai — pardonăți mes dames, — strică ne pôte.

Sala a VI și sânt salele maiestruului Rubens, podoba pinacothecii. Cuprind la vre-o 45 tablouri originale și câteva copii în format mai mic. Cea mai mare parte au motive din istoria biblică.

Remâi mut de admirare când îți dai sémă de maiestria ne mai pomenită cu care a știut să picteze acest artist genial. Așa: „Judecata din urmă“ — „Iadul“ și cu deosebire „Omorirea pruncilor în Ierusalim“.

Iubirea de mamă e în așa mod esprimată în fața mamelor, cari își apêră pruncii, încât îți aduci aminte de o poezie populară franceză prelucrată de romancierul Richepin în romanul seu „La glue“. Ea sună.

Y avait une fois un panore gars
Et louloulaire et louloula

Qui amait celle, qui ne l'amait pas,
Elle lui dit: »Apporte — moi demain
L'coeur de ta mère pour mon chien!«

Va chez sa mère... Et la tue!
Lui prit le coeur... et s'encourut!

Comme il courait... il tomba,
Et par terre le coeur roula!...

Et pendant que le coeur roulait,
Entendit l'coeur qui lui parlait!

Et l'coeur disait en pleurant,

»T'es-tufait mal?... mon pauvre enfant?»

M. AEGEA.

Balonul scăpat.

Cine a fost mai fericită decât Marióra, de când mamica i-a cumpărat un balon? S'a și jucat cu el tótă ziua, desietându-se în sborul aceluia. Odată a scăpat din mână așa și vântul a dus balonul. Ilustrațiunea represintă momentul acesta tragic, după tabloul lui C. Hertilt.

La ori și care trebă
Pe Stan pășitul întrebă.

(Proverb. românesc.)

LITERATURĂ și ARTE.

Academia Română a ținut vineri la 14|26 iunie ședință publică. Cu asta ocaziune s'au făcut următoarele lecturi: dl Gr. G. Tocilescu: *Relațiune asupra săpăturilor de la Turnu-Severin*; dl A. Papadopol-Calimach: *Un episod din istoria tipografiei în România*.

Premiile Academiei Române. În sesiunea generală din 1900 Academia Română va decerne următoarele premii: *I, Premiul Hagi Vasile, de 5000 lei*, unei cărți scrisă în limba română și publicată în timpul de la 1 ianuarie 1894 până la 31 octombrie 1899, al cărei cuprins va fi: „Istoria comerțului în România și starea actuală a comerțului în România și studii asupra legislațiunii comerciale în statul român și ori ce alte subiecte privitoare la comerțul român”. Terminul 31 decembrie 1899; *II, Premiul Alesandru Ioan Cuza, de 10.000 lei*, dimpreună cu procentele acestei sume de la 1891 până la acordarea premiului, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea principatelor”. Terminul în 1 septembrie 1899; *III, Premiul Statului Eliade-Radulescu, de 5000 lei*, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria Românilor în timpul Domniilor regulamentare”. Terminul 1 septembrie 1899; *IV, Premiul Adamachi, de 5000 lei*, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Studii asupra pelagrei”. Terminul 1 septembrie 1899.

Biblioteca pentru toți. Din acesta întreprindere valoroasă, publicată de librăria Carol Müller în București, primirăm de curând cinci broșuri. Nr. 63 conține „Satire” și o comedie, „Pe malul gârlei” de dl D. C. Ollanescu, membru al Academiei Române. Unele din aceste satire au fost publicate întâiu în „Familia”, de aceea cetitorii cunosc bine genul fin, spiritul înțepător și limba neașă a dlui Ollanescu. Comedia „Pe malul gârlei” în versuri, e una din cele mai reușite piese a literaturii noastre dramatice, care se joacă cu mare succes pe scena Teatrului Național din București. Nr. 64 ne dă sub titlul „Spre primăvăară” versuri de I. Costin, un începător care putea să mai aștepte. Partea cea mai prețioasă a broșurei este prefața scrisă de dl G. Coșbuc. Nr. 65 și 66 cuprind urmarea și stârșitul romanului francez: „Manon Lescault” tradus bine de dl I. S. Spartali. Nr. 67 are cuprins instructiv și poartă titlul: „Universul și minunile lui” cu numeroase ilustrații. O lectură foarte bine scrisă, care oferă învățătura în o formă ușoară. Prețul ori carei broșuri e 30 bani.

Istoria împăratului Traian. A apărut fasciculul VII din „Istoria împăratului Traian și a contemporanilor sei” de dr. Heinr. Francke, traducere autorisată, de Petru Broștean. Partea acesta tratăză afacerile interne ale imperiului roman și administrația de stat a lui Traian. Fasciculul se introduce cu două ilustrațiuni și anume: Decebal dă foc capitalei sale și Căpeteniei dacice se supun.

Procesul mitropolitului-primat Ghenadie. A eșit de sub tipar la București: „Dare de sémă despre judecata rostită de Sf. sinod asupra fostului mitropolit-primat Ghenadie Petrescu”. Broșura cuprinde toate actele procesului mult discutat în totă Europa.

Dicționar universal al limbei române. De Lazăr Șăineanu publicată sub titlul acesta în editura librăriei Ralian și Ignat Samitca din Craiova o lucrare

cuprindend: 1, Vocabularul complet al limbei vorbite și literare, archaismele culturale, expresiunile idiomatiche, neologismele usuale, accepțiunile cuvintelor în ordinea logică a evoluțiunii lor cu exemple din viul graiu și cu citațiuni din cei mai buni scriitori români. 2, Terminologia științifică, artistică și industrială. 3, Nomenclatura mitologică și folklorică. 4, Vocabular general biografic, geografic și istoric cu privire specială la România și la țările locuite de români. Opera presentă îmbrățișază limba națională în toate manifestațiunile vieții moderne: literatură, științe, arte, meserii, industrie, comerț... Ea este destinată a fi înainte de toate expresiunea usului contemporan, „primul și principalul obiect al unui Dicționar”. Dicționarul universal formăză un volum de aproape 1000 pagini pe două colone. Prețul unui exemplar, broșat 6 lei 50 bani; legat în pânză foarte elegant, 7 lei 50 bani.

TEATRU și MUSICĂ.

Academia ortodocsă din Cernăuți pentru literatură, retorică și musică bisericească, va ține la 30 iunie (12 iulie) conferință solemnă cu programul următor: 1. „Cuvânt de deschidere”, rostit de președintele societății. 2. „Psalm 149” comp. în As-dur de I. Vorobchevici. 3. Cântare rusescă, cuv. și comp. în D-dur de I. Vorobchevici. 4. „Cântec de lume” cuvinte de V. Alecsandri, com. în F-moll și Es-dur de I. Vorobchevici. 5. „Un tractat istoric rusesc”, de Th. Hlewka. 6. „Un sălut de noapte” cuvintele traduse de I. Ieșan, compus în S-dur de Stork. Pausa. 7. „Psalm 137” compus în E-dur de I. Vorobchevici. 8. „Reflecțiuni asupra indiferentismului religios în urmările sale funeste”, de A. German. 9. „Cântecul Prutului”, cuvinte de Nenitescu, compus în As-dur de I. Vorobchevici. 10. „Psalm 85”, compus în Es-dur de I. Vorobchevici. 11. „Mortea lui Mihai Vitezul”, cuvinte de D. Bolintineanu, compus în C-B-F și A-dur de I. Vidu.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. Cornel Moldovan, medic în Băița Zărandului, duminică la 16|28 iunie s'a cununat cu dșora Valeria Moldovan în Băița. — Dl Pompeiu Grigoriță, profesor gimnasial în Năsăud, la 7|19 iulie se va cunună cu dșora Aurora C. Lado de Zăcal în Restoșnia. — Dl Romulus Ionașcu, originar de la Năsăud, iar acuma profesor la Iași, duminică la 16|28 iunie s'a cununat cu dșora Mandița Pivniceriu în Iași. — Dl Ioan I. Georgiu și dșora Anuța Popescu s'au fidațat la Buteni, în 10|22 iunie.

Asociațiunea transilvană. Despărțământul Reghin va ține adunarea sa generală la 11 iulie în Reghin, sub presiul dlui Patriciu Barbu, secretar dl Iosif Popescu.

Reuniunea femeilor române din Mediaș și giur va ține adunarea sa generală la Mediaș, în școla gr. c. română, la 6 iulie, sub presiul dnei Maria Moldovan. Se va ascultă raportul comitetului despre lucrările sale de peste an și se va esamină, se va completă comitetul și se va ficsă locul viitoare adunări generale.

Petrecere cu dans la Năsăud. Tinerimea română studiosă din Năsăud va arangia la 4 iulie n. o

petrecere cu dans în sala de gimnastică a gimnasiului. Venitul curat este destinat parte pentru fondul școlărilor bolnavi de la gimnasiu, parte pentru alt scop filantropic.

Petrecere de vără în Curiteu. Junimea română din Selagiu va aranja la 12 iulie n. în comuna Curiteu. Venitul curat este destinat pentru biserica română gr. c. de acolo.

Necrológe. *Nicolae Strevoiu*, avocat, președinte al Eforiei școlilor centrale române ort. res. din Brașov, unul din fruntașii românilor din Brașov, a încetat din viață, după grele și îndelungate suferințe, la 13/25 iunie, în etate de 59 ani, jelit de fiul său drnd Alexandru Strevoiu, de surorile sale Stana măr. Comșa, Iudita măr. Coleș și de frate-sau Ioan, paroc în Zerneșci. Despre mórtea sa și Eforia școlilor centrale române gr. ort. a dat un anunț funebral. Inmormântarea s'a făcut sâmbătă la 15/27 iunie, asistând lume multă. — *Persida Radneanțu n. Buibaș*, soția dlui Ioan Radneanțu, notar, a încetat din viață la Timișoara în 26 iunie, în etate de 53 ani. — *Dr. Emilian Popescu*, fost profesor la școlile centrale române din Brașov, a murit la Dumbrava în părțile Reghinului. — *Elena Crișan n. Boțoc* a repausat la Beiuș, lăsând în doliu soțul său Ilarie și cinci copii.

OGLINDA LUMEI.

Plăcere americană. Un spectacol foarte original a fost preperat mai șilele trecute la Buckeye-Park (Ohio, America.) pentru a amusa 30 de mii de spectatori. Americanii, doritori și avidi de originalități, au voit să represinte ciocnirea a doue trenuri. În acest scop, doue vechi locomotive au fost luate și li s'au agățat câteva wagóne din acelea cu cari se cară cărbuni. Cele doue trenuri au fost despărțite, de patru mile de locul de întelnire, și de acolo le-au pornit mecanicii dându-le mersul normal, până când distanța între ele erá numai de o jumătate milă. Atunci mecanicii au dat, amândoi, locomotivelor tótă forța posibilă și au sărit pe pământ, ambii în acelaș timp. Când trenurile s'au ciocnit, aveau o viteză de cel puțin cincișeci și cinci de mile pe o oră. Locomotivele s'au ciocnit cu un șgomot îngrozitor, urmat de o explozie teribilă. Tóte piesele din cari ele se compuneau au fost despărțite una de alta. Tóte wagónele au fost complet sfărimate. Organisorul acestui inteligent pierdetimp, apropiindu-se prea mult de locul catastrofei artificiale, s'a ales cu o arsură gravă la picior. Intrarea pentru acei cari au voit să asiste la această reprezentație, unică în felul ei, a fost de șee dolari (50 de lei.) Așá că banii incasați pe intrare au produs frumoșa sumă de 300.000 dolari (1.500.000 lei.) Se crede că ingeniosul organisor al acestei „catastrofe“ a câștigat bani, căci el cumpérase locomotive vechi școșe din us și wagóne de asemenea.

Influența femeilor. În desbaterile senatului Statelor-Unite, relativ la insula Cuba, au fost o mulțime de senatori cari au apérat cu căldură Spania, așá că tótă lumea erá mirată de îndărjirea cu care dênșii se siliau să dea pe față simpatiile lor pentru Spania. Cei cari au vorbit cu mai mult foc au fost senatorii Haar și Hale. Diarul din New-York „Theworld“ a descoperit motivul atât de puternic care a putut să înduplece pe venerabilii ómeni să se declare cu atâta căldură pen-

tru Spania. Iată această cauză: În tot timpul desbaterilor asupra acestei chestiuni, în tribuna damelor se aflá o vėduvă spaniolă, foarte frumoșă. Ochii acestei dame străluciau în mod deosebit atunci când vre-un senator luá cuvėntul pentru Spania, și apérátorilor le mulțumiá cu capul, zimbindu-le. Acestă vėduvă se crede că erá trimisă de spanioli într'adins, ca să influențeze asupra senatorilor „slabi“; și într'adevăr, ori-ce senator care luá cuvėntul în favorul Spaniei, mai întei se ducea la dēnsa și conversá câteva minute, apoi, după ce terminá discursul, se ducea din nou la ea de primíá mulțumiri. După părerea numitului diar, ea trebuie să fi fost o „mare patriotă“.

Situația materială a dnei Stambuloff. „Svoboda“ spune că dna Stambuloff, vėduva fostului prim-ministru bulgar, se aflá actualmente într'o situațiune foarte precară. Tóte silințele ei de a intrá în posesiunea bunurilor lăsate de defunctul ei soț au fost până acum zadarnice, căci bunurile au fost secuestrate imediat după asasinat. Dna Stambuloff se va găsi în curėnd în cea mai négră miserie decât tribunalele nu vor da câștig de cauză revindicărilor ei și nu vor ridicá secuestrul.

Femeile oculiste în Rusia. O admirabilă instituțiune filantropică rusă, purtând titlul de „Curatela împératésa Maria Alexaodrovna pentru orbi“ a trimis mai acum câțiva ani, echipe sanitare în tóte provinciile imperiului pentru a vindecá în acele locuri pe indigenii atinși de bóle de ochi. Un diar din Turchestan anunță că acum câtva timp, au sosit la Merw doue femei — medice, dna Dikausky și Koiatdovsky, și că în scurt timp au căpétat simpatia tuturor locuitorilor. Cu o activitate infatigabilă, aceste dómne au vindecat în câteva șile 1562 de bolnavi. Ele au făcut 474 de operațiuni serióse, și au redat vederea la 78 de persoane cari erau atinse de o completă orbire. Toți foștii bolnavi, actualmente vindecați, privesc pe aceste femei ca pe Dđeu și chiar întréga poporație locală le veneréză. Iată ce fac femeile în Rusia!

H i g i e n a .

Higiēna dansului. Sânt unii cari condamnă dansul, dar higiena tocmai îl recomandă ca pe un lucru care nu strică, ci foloseșce sănătății. Dansul îl fac piciórele, dar prin el nu numai piciórele se mișcă, ci întréga musculatură a corpului se pune în mișcare, se măreșce circulațiunea sângelui și plămânii lucréză mai tare. S'a calculat că decât cineva jócá timp de 5 ore, inima lui face o funcțiune identică cu aceea când omul ar ridicá o greutate de 36.240 kgr. pe o înălțime de un metru. Corpul dansatorului nu e bine să fie strins, căci împedică respirațiunea. Nu e bine a dansá cu gura deschisă, pentru că gătul se usucă și praful străbate adănc în plămâni. Eórte mulți se feresc de a bé apă, dar dansând, corpul asudă și apa evaporată prin sudori trebuie înlocuită prin apă prospétă. Să nu se bé inse apă pre multă, iar dansatorul, după ce a bėut, să jóce mai departe. Mai stricáciosă este inghețata, iar și mai stricácios lucru este când cineva fuméză îndată după dans, de óre-ce plămânii fiind încă în cea mai mare lucrare, fumul străbate prea adănc în ei.

O bėntură bună și rėcoritóre pentru stomac se capétă decât luám șee mere frumoșe și bine cópte pe care le ferbem în apă, la un foc tare, până când

se vede că merele au lăsat totă zama ce conțin. Acastă băntură, în cas când se simte durere de stomac, se ia puțin caldă; în cas contrar, și pentru a se răcori, se ia rece.

Apa fierbinte ca léc. Apa fierbinte e un bun léc pentru vindecarea diferitelor bôle mai mici. Dêcã ne dóre capul, atunci sã ne spãlãm cu apã fierbinte pe gât și pe picióie. Când suferim de colicã, atunci sã punem pe stomac o cârpã inmuiatã în apã fierbinte. La rãceli sã întrebuintãm comprese de apã de acêsta. Tot asemenea când suferim de dureri de mãsele, urechi etc. sã punem pe partea care ne dóre, o cârpã inmuiatã în apã fierbinte.

Felurimi.

Compozițiunea chimicã a omului. Din punct de vedere chimic, omul se compune din 13 elemente, din care 5 gaze și 8 solide. Dêcã raportãm compozițiã chimicã a omului la greutatea totalã a corpului seu, media fiind de 70 chilograme, ea va conține 44 chilograme oxigen, care în volum, la temperatura ordinarã, întrece 28 metri cubi. Hidrogenul intrã în compozițiune în stare liberã în cantitate de 7 chilogr., acesta ar ocupã aprópe 80 m. c. Celelalte trei gaze sânt: Azotul (1.72 chgr.), Clorul (800 gr.) și Fluorul (100 gr.) Ca solide dintre metaloizi, carlinul este în cel dintei rënd (22 chgr.) apoi vine fosfinul (800 gr.) și sulful (100 gr.) Metale prețioase nu se gãsesc, iar din cele ordinare sânt: calce 1750 gr., potase 80 gr., sodiu 70 gr., magnesie 50 gr. și în sfêrșit fer 45 gr. Iatã ce ar puté estrage chimistiã din om. Asta dupã ultima analizã.

Auđul peșcilor. Dr. Kreidl, fiziolog în Viena, a fãcut un experiment ca sã constate, dêcã aud peșcii seu ba. A bãgat câțiva peșcișori într'un vas de sticlã plin cu apã, în care a mai aședat și câteva bucãți de metal și prin curent electro-magnetic a condus în apã diferite tonuri. Tonurile se auđieau în apã fôrte bine, dar în peșci nici cea mai micã mișcare nu au produs, nu le-au auđit. Experimentul acesta l-a continuat în decurs de o jumétate de an, iar rezultatul a ramas acelaș. Tunete, sguduiri mai mari (d. e. de pușcã,) care au produs valuri în apã, i-au fãcut atenți și au început sã mișce. A scos nervii auđului de la câțiva peșci; tunetele mai tari și aceștiã le-au auđit. Pe basa constatãrilor dl dr. Kreidl a anunțat cã peșcii nu aud în apã, inse prin pielea lor de tot sensibilã simțesc și cea mai micã mișcare a apei.

Șórecii și musica. Se șcie cã în general tóte animalele au plăcere de musicã, și cã chiar sânt atrase de ea. Dintre tóte animalele inse, acêstã plăcere e mai desvoltatã la șóreci. James de Fenell spune cã de câte-ori copiii din clasã cântau psalmi, o mulțime de șóreci eșiau din gãurile lor și se plimbau prin clasã. Un ofițer care fusese închis în fortãreța Bastilia din Franța, cerú voie directorului sã cânte cu harpa spre a se distra. Cãpétând acêstã permisiune, vëđu spre mirarea lui, cã o mulțime de șóreci eșiau la ivelã de câte-ori cântã, ba și pãiajenii își pãrãsiau pânzele pentru ca sã se apropie de el; indatã inse ce musica incetã, ei fugiau înderët în gãurile lor. În „Magasin of Natural History“ se spune cã cãrmaciul unei corãbii stirpiã șórecii și

gusganii atrãgându-i cântând cu fluerul și astfel în trei —patru ciasuri prãpãdiã câte 20—30 din ei.

Funcțiunea organelor în decursul lucrãrii. Faptul cã funcțiunea organelor corpului omenesc se mãreșce în decursul lucrãrii, este un lucru fôrte cunoscut. Acest lucru l-a experimentat ori-cine. Dar gradul la care se mãreșce funcțiunea organelor l-a descoperit pentru prima datã đilele acesteã un francez cu numele Vernet. Pe înãlțimea Alpilor (1680—4638 m.) suind, cãlãrind, inotãnd, la tãierea lemnelor cu ferãștrãul, tãierea lemnelor cu securea și în decursul altor lucrãri grele a observat cu esactitate, cã temperatura corpului, pulsul și respirațiã au crescut, și anume temperatura corpului s'a urcat în decursul lucrului cu 1.64—1.70 de grade mai sus decãt erã, pulsul în fiecare minut s'a ridicat de la 75 la 83, respirațiã a fost mai dêsã pe minut cu 21—25 decãt cum erã mai înainte. Dupã o paușã scurtã, organele iarãș au funcționat ca de obicei.

Vêrsta animalelor. Iatã vërsta la care pot ajunge animalele: Ursul și lupul nu pot trãi mai mult decãt 20 ani. Vulpea trãeșce de la 10—14 ani. În privința leului nu se șcie pozitiv vërsta la care el póte ajunge; un leu care se aflã în grãdina zoologicã din Londra, a atins vërsta de 60 ani. Se afirmã cã elefanții ating vërsta de 400 ani. Alesandru cel mare prindënd un puiu de elefant, dupã ce l-a marcat cu un semn și i-a dat numele „Ajaz“, i-a dat drumul și el a fost prins în Africa peste 250 de ani; și la acêstã vërstã el se bucurã încã de o deplinã vigóre și sãnétate. Rinocerul nu trãeșce decãt 22 ani; fasanul și gãina trãesc 12 ani; balena trãeșce 1000 de ani; delfinul 30 ani; porcul de la 8—10 ani; papagalul ajunge de asemenea la o vërstã inaintatã: la Florența s'a vëđut un cas în care papagalul a atins vërsta de 110 ani și cã el a vëđut membri familiei lui pãnã la treia generație; capra și óia ating 15 ani; pelicanul o duce 100 de ani. Boii cari sânt bine întreținuți ating etate de 35 ani; calul nu trece de 35 ani și mãgarul ajunge cam tot la acêstã vërstã. Un cãne trãeșce 20 ani; se considerã casuri rare acelea în cari un cãne atinge vërsta de 25 ani. La Viena a murit un vultur în vërstã de 103 ani; vrabia póte sã ajungã pãnã la 25 ani.

Cãlindarul șeptemãnei.

Dumineca a 6-a dupã Rosaliã, Ev dela Mateu, c. 9. gl. 8, a inv 4.

Điua șept.	Cãlindarul vechiu	Cãlind. nou	Șórele.
Duminecã	23 Mart. Agripina	5 Sarlota	3318 7
Luni	24 (?) Nasc. S. Ioan bot.	6 Isaia	3328 6
Mãrți	25 Cuv. Fevronia	7 Willibald	3338 6
Mercuri	26 Cuv. David	8 Chilian	3348 5
Joi	27 Cuv. Samson	9 Cirilus	3358 4
Vineri	28 SS. Ciril și Ioan	10 Amalia	3368 4
Sãmbãtã	29 (?) Ietru și Pavel	11 Amelberg	3378 3

Avis abonanților noștri.

Semestrul ianuarie—iunie se va incheiã cu nr. 26. Rugãm pe toți aceia, ale cãror abonamente espirã atunci, sã binevoiescã a le innoi de timpuriu.

Asemenea rugãm și pe aceia cari primesc fóiã mai demult, dar încã nu ne-au respuns abonamentul sã-și facã datoria de ómeni corecți, cãci dêcã primesc o fóiã regulat, se cuvine ea sã și achiteze costul ei.

Proprietar, redactor respundãtor și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA PRINCIPALÃ 375 A.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LÃNG ÎN ORADEA-MARE.